شەپۆلی هاتنەوە سەر حوکمی حیزبە ڕاستڕەوەکان *.. زاهیر باهیر

ئەرجەنتین ، دووەم وڵاتی ئەمەریکای لاتینین دوای بەرازیل ، ڕۆژی یەکشەمە ، 19ی مانگ حیزبی ڕاستڕەو بە سەرۆکایەتی Javier Milei هەڵبژاردەنەکەی بە ڕێژەی نزیکەی لە سەدا 56 دەنگی بەدەستهێنا ، لە بەرانبەریشیدا حیزبی چەپ لە سەدا نزیکەی 45 دەنگی هێنبا .
ئەوەی کە لە ئەرجەنتین ڕوویدا بە گوێرەی قسەی لیبراڵەکان و ئابووریناسەکانیان گەڕانەوەی توندوتیژی و ڕاستڕەوەتییە بۆ ئەرجەنتین و لێدانە لە دیمۆکراتییەت کە لە ساڵی 1983 وە گوایە بەردەوام بووە.
ئەم هەڵبژاردنە لە کاتێکدایە کە هەڵئاوسانی پارەکەی لە سەدا 140 سەرکەوتووە و بەهای دراوەکەی لە سەدا 90ی لە ماوەی 4 ساڵدا لەدەست داوە و 3 ساڵە بەهۆی وشکە ساڵییەوە بەروبومێکی ئاوایان نەبووە . بەڕێژی لە سەدا 40ی خەڵکەکەی کە 45 ملیۆن کەسن لە هەژاریدا دەژین کە دەکاتە 2 کەس لە 5 کەس هەر وەها قەرزاری 44 ملیار دۆلاری صندوقی دراوی نێودەوڵەتییە.**
حکومەتی پێشوو دوای زنجیرەیەك پاشەکشە و هەڵئاوسانی زۆر نرخی ئاڵوگۆڕی بە یەک پێسۆ بە دۆلار جێگیر کرد. ئەم ستراتیژە کە بە گۆڕانکاری ناسراوە، لە ساڵی 2002 وازی لێ هێنرا دوای ئەوەی پاشەکشەی قووڵ و ناڕەزایەتی توندوتیژی شەقامەکان دژی سنووردارکردنی کشانی بانکەکان وایکرد کە نەتوانێت بەردەوام بێت.
وڵاتانی دیکە – پەنەما و ئیکوادۆر – بەم ڕێگایەدا ڕۆشتوون بەڵام هەرگیز یەکێکیان بەقەد ئەرجەنتین گەورە و پایەدار نییە کە وەك ئەرجەنتین ئەندامی گروپی جی 20ی وڵاتانی پێشەنگی پێشکەوتووی پیشەسازی بن.
ئێستاش یەکێك لە ڕیفۆرمەکانی سەرۆکی هەڵبژاردوو لە شانی هەڵوەشدندەوەی یاسای لەباربردنی کۆرپەلە، هەڵوەشاندنەوەی بانقی مەرکەزی ئەرجەنتینە و گۆڕانی دراوی پێسۆیە بۆ دۆلاری ئەمەریکی.
ئەم بڕیارەی سەرۆك ئاسان نییەو چارەسەری کێشەی ئابوری و کۆمەڵایەتی ئەرجەنتین ناکات هەر هیچ نەبێت لەبەر سێ هۆکار:
یەکەمیان: ئەوەی کە ئەرجەنتین و ئەمریکا ئابووریەکی زۆر جیاوازن و بۆیە ئەوەی ڕەنگە سیاسەتی دراوی دروست بێت بۆ ئەمەی

دووەمیان ڕەنگە سیاسەتێکی هەڵە بێت بۆ یەکەمیان. وڵاتان دەبێت وریا بن لە دەستبەرداربوون لە ئازادی دانانی ڕێژەی سوودی خۆیان و دابەزینی بەهای دراوەکانیان.

کێشەی دووەم: زیاتر پراکتیکییە: ئەرجەنتین دۆلارەکانی لە کوێوە دەستدەکەوێت؟ لە ئێستادا بانکی ناوەندی نزیکەی هیچ یەدەگێکی دۆلاری ئەمریکی نییە کە باسی بکات، هەروه□ها دەستڕاگەیشتن بە بازاڕەکانی سەرمایەی جیهانی نییە بۆ بەدەستهێنانی ئەو پشکانەی کە پێویست دەبن بۆ بەردەوامبوونی ئابووری. لە ڕووی تیۆریەوە Javier Milei دەتوانێت داوای قەرز لە سندوقی دراوی نێودەوڵەتی بکات، بەڵام ئەگەری دەستکەوتنی کەمە. ئەرجەنتین لە ئێستاوە گەورەترین قەرزدەری سندوقی دراوی نێودەوڵەتییە و 44 ملیار دۆلاری قەرزدارە کە دەکاتە 35 ملیار پاوەند. سندوقی دراوی نێودەوڵەتی گومانی هەیە لەوەی کە ئایا بە دۆلارکردنی دراوی ئەرجەنتین لە کورتخایەندا دەتوانرێت یان نا. پیسۆی دراوی ئەوێ پێویستی بە دابەزینی بەهایەکی بەرچاو دەبێت پێش بە دۆلارکردنی. هاوکاتیش دراوێکی لاوازترە و دەبێتە هۆی بەرزبوونەوەی نرخەکان و هەڵاوسانی پارە زیاتر بەرز دەکاتەوە.

سێیەم: تەنانەت ئەگەر چارەسەرێک بۆ کێشە تەکنیکییەکانی پەیوەست بە وازهێنان لە پێسۆ بدۆزرێتەوە، چارەسەری شۆکی سەرۆکی نوێ دەتوانێت تاڕادەیەک بە خێرایی ل□ □ویدا بتەقێتەوە. دۆلارسازی ڕێگایەکی یەکلایەنەیە — قومارێکی سیاسیانەیە کە هیچ دەرچوونێکی نییە کە دەتوانێت ئەرجەنتین لە ڕێڕەوێکی ناپایەداردا قفڵ بکات و ئابوورییەکەی بخاتە خوارەوە.

Javier Milei ب□□□ن□ی داوە پێداچوونەوە بە ه□م□وو ئەم دەستکەوتانەدا بکات، تەنانەت پێشنیاری ڕیفراندۆمی کردووە سەبارەت بە یاسایی بوونی لەباربردنی کۆرپەلە. پارتەکەی لە ئێستاوە کار لەسەر کەمکردنەوەی باج دەکات هەر کە مانگی داهاتوو دەستبەکاربوو، ئاماژەی بەوەشکردووە کە ڕەنگە ئەفسەرانی دیکتاتۆری زیندانیکراوی ئەرجەنتین بێتاوان بکات. لە میانی دیبەیتێکی سەرۆکایەتیدا وتی کە سەربازیی تەنها بە “زیادەڕەوی” تاوانبارن.

ئەوەی کە وەڵامی ڕیفۆرمەکانی سەرۆکی نوێ دەتاوە بزوتنەوەی کرێکارانی نقابییە کە ئەرەجەنتین خاوەنی بە هێزترین نقابەی ڕادیکالە و ڕۆڵی خۆی هەیە لە ڕەتکردنەوەی سیاسەتەکانی حکومەتەکاندا.

....

*ئەوە زیرەکی سەرمایەدارن و ئابووریناسەکانیان کە حیزبە

دەسەڵاتخواز و دەسەڵاتدارەکانیان کردووە بە دوو بەشەوە : چەپ و ڕاست بەلام لە ڕاستیدا جیاوازییەکی کەم لە نێوانی ئەم دوانەدا هەیە و دەبێت کە دێنە سەر حوکم. دیمیۆکراتییەت و دیکتاتۆرییەت تەواوکەری بەڕێکردنی سیاسەتی حیزبەکانان.

**بە نوسینی ئەم پەستە لە چەند وتارەکی ڕؤژنامەی گاردیانی بریتانی سوودمەند بووم .

زاهیر باهیر

22/11/2023